

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 397:391.91

DOI: 10.15587/2313-8416.2018.140257

АНАЛІЗ ТАТУЮВАННЯ КЛАНОВО-ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ СПІЛЬНОТ ТА ЙОГО ПОЗИТИВНА ДЕФОРМАЦІЯ В СУСПІЛЬСТВІ

© О. В. Кротевич

В даній статті розглянута проблематика впливу татуювання в кланових суспільствах, як одного з підвидів сучасного татуювання в цілому. Проаналізовані різноманітні тату в окремих кланових спільнотах та угрупованнях. Сформульовані результати дослідження по вивченню відмінностей, напрямлень, як позитивних так і негативних, окремих представницьких спільнот та їх татуювань

Ключові слова: татуювання, дизайн, кланові суспільства, угруповання, функції, види тату, естетична складова, високохудожні малюнки

1. Вступ

Особливе призначення татуювань чи «вічних малюнків», як їх позначали ще з давніх часів в історії цього унікального по своїй суті мистецтва, полягає в значимості самовираження сенсу життя особистості в любых її проявах. Кланове татуювання надає якомога більше інформації про людину та середовище її інтересів та прагнень. Розглядаючи татуювання за принципом особистісного підходу приймається самозначимість між індивідами клану, як цінність спілкування за допомогою нанесення графічного, стійкого знакового образу в цій окремій групі середовища з певною метою відмінності по різним критеріям від інших членів суспільства.

2. Літературний огляд

Інформація з цього питання надана в основному в літературних інформаційних джерелах в роздробленому і не науково-обґрунтованому вигляді. Дослідники торкалися теми татуювання в медичному аспекті, як феномен злочинного середовища. Тема тату була закрита не тільки для вивчення в науковому плані та із моральної складової теми «вічних малюнків» в Україні не торкалися. В іноземних виданнях знаходимо уривчасті дані, де автори досліджують традиції окремих первісних культур нанесення знаків на тіло [1, 2].

Татуювання не роздивлялося з наукової точки зору, тату було відображене, як пережиток минулого, примітивний художній атавізм та, як сублимація тюремного та злочинного світу [3, 4].

Виникла необхідність дослідити, обґрунтувати питання татуювання в кланово-представницьких спільнотах, зрозуміти вагомість впливу тату на самосвідомість широких верств населення.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – визначити роль та вплив татуювання в кланово-представницьких спільнотах на самосвідомість його членів та його позитивної деформації в сучасному суспільстві. Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Визначити поняття татуювання в кланово-представницьких спільнотах та його позитивної деформації в сучасному середовищі.

2. Проаналізувати методи, техніки татуювань в окремих кланах та угрупованнях.

3. Розглянути призначення, напрямки та функції кланових татуювань. Пояснення причинно-наслідкового зв'язку факторів виникнення і розвитку татуювання в окремо взятих спільнотах дасть нам розуміння подальшого розвитку художньої складової сучасного татуювання.

4. Татуювання кланово-представницьких спільнот та його позитивна деформація в суспільстві

Клани це об'єднання з одностороннім на основі певного способу життя з своїм внутрішнім патріархальним устроєм. Клани можуть бути як мафіозне угруповання, байкерські клуби, рокерські об'єднання, так і як звичайні угруповання по інтересам. Особливою відмінністю кланів між собою є наглядне зображення —татуювання тієї або іншої ознаки, символу чи риси, яка ідентифікувала різні угруповання в її різноманітній діяльності. Кланові спільноти існують і формуються по принципу професій та спільних дій: зброяри, кузнеці, охоронці, повії, шахтарі. Наприклад, зброярів в Римі татуювали за офіційними наказам цезарів. Серед Римської армії було заведено добровільне і примусове нанесення відмітних знаків, що закріплюють їх за певними гру-

пами. Також під час англо-бурської війни 1899–1902 рр. головнокомандувач британської армії лорд Ф. С. Робертс запропонував сержанту О. Рейлі, який потім став винахідником першої в світі тату машинки, зробити своєрідну ідентифікацію вояків в разі випадку їх гибелі. Так, військовим почали наносити татування перед відправленням їх на фронт. Погану репутацію татуюванням завдали жорсткі методи Російської монархії. Практика «паспортизації» методом татуювання на державному рівні привела до того, що була розширена, з усілякими збоченнями, як злочинне татуювання, яке перетворилося в нещадно спотворений напрямок кланового татуювання. Так у XVIII ст., селянам наносили знаки згідно приналежності до свого власника, набраними на військову службу солдатам, розпеченим тавром у вигляді знаків військового підрозділу. У 1845 р. таким чином затаврували близько тисячі чоловік. А у 1846 р. було затавровано більше ніж 3000 людей. «Згідно з концепцією професора Е. Шредера, саме цей період є поворотною точкою у виникненні специфічної татукультури в кримінальному світі Росії» [5].

На кримінальному жаргоні татуювання – "наколка", "картинка", "портачка". Ступінь впливу

на суб'єкт сприйняття полягає у локалізації на тілі та в легко або важко запам'ятовуваних татуюваннях. Тату бувають великими чи маленькими за розмірами, зроблені вручну або за допомогою трафаретів, поодинокі, численні, суцільні, стійкі чи нестійкі [6].

У криміногенних групах татуювання мають складні психологічні та історичні передумови. В передмові до книги «Татуировки заключенных» Дандига Балдаєва, який був наглядцем в відомих "Хрестах", дослідника та автора численних перемальованих малюнків про жахи ГУЛАГу сказано, що «для країни, в багатьох містах і селах, якої кожен третій чоловік відмотав термін, а кожен п'ятий його охороняв, натільний живопис – татуювання кримінальників – воістину є найважливішим з мистецтв, представляючи собою документ великий і страшний. Протягом багатьох десятиліть зеківські наколки є відкритою книгою людської скорботи, мистецтвом справді народним, вистражданим в безкрайніх просторах радянських, а пізніше російських Зон» [4].

Деякі теми кримінальних татуювань виконувалися на високохудожньому рівні (рис. 1).

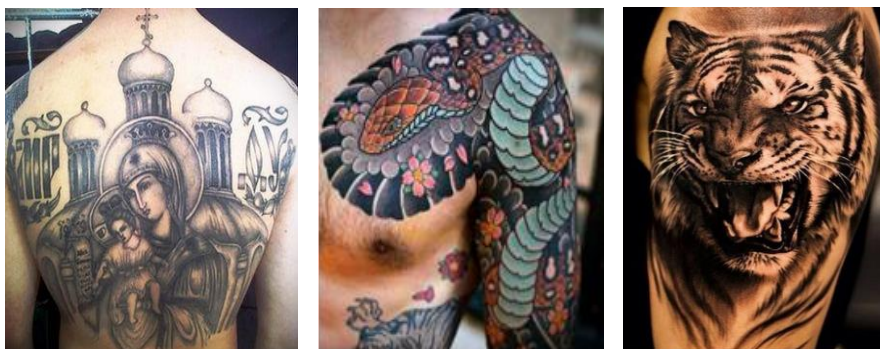

Рис. 1. Татуювання змії чи тигра означає агресивність, купола церков – термін або кількість судимостей. Зображення Богоматері означає, що носій ще в юнацтві став на шлях злочину

Байкарський рух почався в переважній частині Сполучених Штатів а байкерське татуювання можливо відокремити, як один з видів мистецтва татуювання.

Символи є різні. Але всі вони зводяться до двох основних – свобода та дорога. Татуювання байкерів має три риси: свобода, братерство та бунтарський дух. Татуювання логотипів клубів та його назв наносили на плече, а іноді зображення було нижче нижньої губи. У всіх країнах у байкерів популярні символи орлів, крил, птахів, ангелів, черепів, вогню, зображень мотоциклів, самих себе, подорожуючих на мотоциклах. Образи смерті з косою, зображення диявола з рогами і т. д. Всі ці татуювання мають означення, що власник тату сміється над смертю, небезпекою. Таким чином, традиція байкерівського руху є дуже сильною і, звичайно ж, одним з найбільш популярних татуювання байкерів є напис та логотип Harley-Davidson. Так, з реальної історії про агента з Бюро по боротьбі з незаконним обігом алкоголю, тютюну та зброї США, який увійшов в клуб байкерів і побув там під прикриттям два роки, описується один з фактів про кланове байкерське татуювання і його носія. «Спостерігаючи за роботою татуювальника,

Вільям зрозумів, що один з байкерів назавжди пов'язав своє життя з мотоклубом. Тепер, якщо він захоче покинути клуб, одноплемінники змусять його випалити татуювання їх клану, бо це була традиція для членів, які покидали угруповання. Але така неймовірно болісна процедура, при якій спотворювалась велика ділянка шкіри, була вбивчою» [7]. Тому байкерське татуювання було ретельно усвідомлено.

Також клани існують, наприклад, як мафіозні угруповання, пов'язані тісними відносинами на зразок сімейних. Такою є японська кримінальна спільнота – Якудза. Нагорі – глава мафії Оябун, далі йдуть старші і молодші бригадири. Кожне ім'я відповідає татуюванню власника [8].

Традиційне японське татуювання в своєму виконанні дійшло через віки до досконалості. Художники, використовуючи кольорові барвники в японській тату, ввели моду на наслідування татуювань якудзи, багато в чому завдяки естетичному початку і майстерності в передачі кольору та тіні, композиції та ефекту об'ємного зображення. Татуювання у якудзи роблять вручну без використання електричних машинок [9, 10]. Традиції татуювання йдуть в глибоку століть а техніка ро-

боти бамбуковими паличлами «тебори» дійшла до досконалості. Татуювання Якудзи, по назві живопису «укиё-ё» наносять на всі ділянки тіла залишаючи тільки

кисті рук і обличчя. Члени організації ретельно носять одяг, яке прикриває все татуювання і тільки «свої» можуть споглядати дане мистецтво (рис. 2).

Рис. 2. Татуювання Якудза. Насичені фарби, присутня світлотінь та досконала композиція

Аналіз локалізації кланового татуювання, в залежності від його змісту, від характеру діяльності груп, моди, національних і релігійних особливостей усередині клану, дозволяє класифікувати тату за формою вира-

ження в символах, цифрах, абрєвіатурах, текстах та малюнках (рис. 3). В сучасному татуюванні форма вираження в малюнках є найбільш прогресивною і досягла в деяких випадках високохудожнього рівня.

абрєвіатури	малюнки	символи	цифри	тексти
За формою виразу				

Рис. 3. Види кланового татуювання за формою виразу

5. Результати дослідження

Досить проаналізувавши літературу та інші джерела інформації, дослідивши деякі моменти з вивченого матеріалу з проблеми кланових татуювань і узагальнивши досліджуваний матеріал також можна позначити основні функції кланових татуювань: найважливішою в організації клану чи угруповання, першопричиною в утворенні того або іншого об'єднання є професійно-орієнтована функція. В татуїровці ототожнюються кланова діяльність з престижними, героїко-романтичними професіями. Функцією, що вказує на приналежність їх носія до певної соціальної групи, наприклад зображення мотоциклу як показник відзнаки байкерівського клану, є сигнально-відособлена функція. Особистісно-установча функція визначає, ідентифікує, «паспортизує» суб'єкта. Стратифікаційна функція, або статусна, показує місце носія тату в ієрархії спільноти. Заохочувально-каральна функція де кланове татуювання в середовищі певної групи виступає, як

засіб заохочення, піднесення над родичами по об'єднанню а також, як засіб деперсоналізації, приниження винних в якомусь вчинку. Декоративно-художня, естетична функція дуже пов'язана з стратифікаційною функцією татуювань. Татуювання естетично, відповідно до поняттям братства, прикрашає тіло і чим вище статус, тим високохудожнім є татуювання. Сентиментальна функція татуювань виступає в жорсткій формі а сексуально-еротична функція цинічно вказує на сексуальну орієнтацію та статевий потяг і дозрівання членів громади. І усюди, навіть в жорстоких по своєму напрямку кланах присутня була гумористична функція зі своїми жартівливими татуюваннями.

6. Висновки

1. Тенденція розвитку художнього татуювання в масах вища в своєму якісному виконанні в тих регіонах земної кулі, де пропорційним рівню життя зна-

ходиться рівень освіти та естетичного наповнення суб'єкта сучасного суспільства.

2. Входять в моду і побут дизайнерські, високохудожні татуювання. В зв'язку з процесом розвитку промисловості та створенню безпечних пігментів, широкою обізнаністю населення, знаннями та вмінням майстрів тату – tattoo artist (міжнародний термін), завдяки естетичному початку і їх майстерності в передачі кольору та тіні, композиції та ефек-

ту об'ємного зображення, татуювання деформується позитивно.

3. Розуміння напрямів, видів та функцій в класовому татуюванні безперечно відібрається в художньому розвитку особистості в сучасному світі. Функціонально татуювання виводить на привілейну складову замість паспортизаційної функції - функцію декоративно-естетичну.

Література

1. Хамбли У. Д. История татуировки. Знаки на теле. Ритуалы, верования, табу. Москва: Центрполиграф, 2014. 272 с.
2. Леви-Строс К. Структурная антропология. Москва, 2001. 512 с.
3. Полосьмак Н. В. Поховання знатної Пазирикської жінки. 1996. 167 с.
4. Балдаев Д. С. Татуировки заключенных. Санкт-Петербург: Лимбрусс пресс, 2006. 168 с.
5. Медникова М. Б. Неизгладимые знаки: татуировка как исторический источник. Москва: Языки славянских культур, 2007. 220 с.
6. Пирожков В. Ф. Законы преступного мира молодежи. Криминальная субкультура. Гл. 4. Тверь: Изд. Приз, 1994. 320 с.
7. Queen W. Under and Alone. Random House, 2005. 228 p.
8. Kusters A. Odo Yakuza Tokyo // Zabrozas. Burn Magazine. 224 p.
9. Барановский В. А. Искусство татуировки. Москва: Славянский дом книги, 2002. 320 с.
10. Бодалёв А. А. Вершина в развитии взрослого человека. Москва, 1998. 278 с.

*Рекомендовано до публікації доктор наук з мистецтвознавства Михайлова Р. Д.
Дата надходження рукопису 10.05.2018*

Кротевич Олександр Володимирович, директор, дизайн-студія, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Немировича-Данченка, 2, м. Київ, Україна, 01011
E-mail: aleksandr_44@ukr.net

УДК 397:391.91

DOI: 10.15587/2313-8416.2018.140132

ВПРОВАДЖЕННЯ ТА МІСЦЕ ЧЕРВОНОГО КОЛІРУ, ЯК ОСНОВИ В ТРАДИЦІЙНИХ КРОЛЕВЕЦЬКИХ РУШНИКАХ.

© Л. В. Кротевич

У статті з'ясовані особливості художнього етнографічного витвору української Слобожанщини – Кролевецький рушник. Розглянута технологія виготовлення сировини для стародавнього ткацького виробництва, а також особливості мотивів в структурі малюнків та кольорів, які використовували майстри. Розставлені акценти впливу на унікальність особливого стилю Кролевецького рушника та їх призначення за композиційним рішенням на особливі події життя мешканців та суспільства в цілому

Ключові слова: Кролевецький рушник, Слобожанщина, художній, етнографічний, витвір, ткацтво, червоний колір, композиції

1. Вступ

В умовах різних економічних змін суспільство звертається до відродження ідентичних цінностей – в даному випадку, відродження Слобожанщини. Вивчення, збереження традицій набуває найважливішого значення в сьогодні. Дослідити композиційну особливість та кольорові рішення художнього ткацтва Кролевецьчини, охарактеризувати явище, яке пов'язане з національною свідомістю і культурним вихованням молоді та обґрунтувати місце і роль українського традиційного народного промислу в естетичному і культурному просторі. Проаналізувати

визначну роль українських сімейних традицій, в яких рушник постає атрибутом молодіжної моди, та передає інформацію майбутнім поколінням, відроджуючи інтерес до свого родоводу, до рідного краю.

2. Літературний огляд

В статті вказується на те, що зростаючий попит на тему відродження історичної пам'яті та автентичності регіону має своє продовження та місце в існуванні поглибленого вивчення. Різні дослідники [1, 2] розкривали окремі проблеми національної ідентичності, досліджували історичний симбіоз різних